

Protocol Sociale Veiligheid
Prins Willem-Alexanderschool

Versie oktober 2020

Inhoudsopgave

Inleiding

Preventieve aanpak op de Prins Willem-Alexanderschool

- Kanjertraining in de groep

1. we willen te vertrouwen zijn
2. wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen
3. we geven het goede voorbeeld

- Hoe ziet de preventieve aanpak eruit in de praktijk?

1. de petten
2. gedragsposters

Curatieve maatregelen – wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

- Gedragscode
- Fase 1: kind heeft last van een ander
- Fase 2: het storende gedrag gaat door
- Fase 3: iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten
- Stappenplan Grensoverschrijdend Gedrag

Tot slot

Bijlagen:

- Kanjerafspraken PWA (checklist leerkracht, coördinatoren, directie)
- Formulier: "Sorry" tekening
- Formulier: Het "vertel het je ouders"-blad.
- Formulier: Het "vertel het je leerkracht"-blad
- Formulier: "Oeps, dat ging mis"-blad
- Beleidsnotitie Sociale Veiligheid (oktober 2020)

INLEIDING

Op de Prins Willem Alexanderschool is in het schooljaar 2018-2019 gestart met Kanjertraining. De visie en levenshouding van Kanjertraining vormen het uitgangspunt van dit sociaal veiligheidsprotocol en passen goed bij hoe wij op de Prins Willem-Alexanderschool naar kinderen kijken. In de basis gaan we uit van wederzijds vertrouwen tussen kinderen, ouders en het schoolteam. Het is een methodiek die kinderen sterk maakt en zichzelf laat zijn.

De Kanjertraining gaat uit van een preventieve werking. Vanaf groep 1 t/m groep 8 worden Kanjerlessen gegeven in de groepen. De lessen zijn erop gericht kinderen bewust te maken van gedrag en te oefenen met nieuw gedrag. Op deze manier spreken we in de school dezelfde (Kanjers) taal. Dit betekent niet dat het nooit eens mis gaat. Om eenduidig om te gaan met grensoverschrijdend gedrag binnen het team zijn in dit sociale veiligheidsprotocol curatieve maatregelen uitgewerkt.

We spreken in dit beleidsstuk bewust over grensoverschrijdend gedrag omdat dit allesomvattend is. Grensoverschrijdend gedrag uit zich verbaal, fysiek of materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om agressief gedrag, pesten, spullen kapot maken, stelen, discriminatie en seksuele toenadering of intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die ermee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Dit beleidsdocument heeft als doel om schoolbreed afspraken te maken over preventieve en curatieve maatregelen en moet in nauwe samenhang gezien worden met de beleidsnotitie sociale veiligheid (2020). Hierin worden alle zaken beschreven die, naast het protocol, betrekking hebben op de sociale veiligheid van onze leerlingen.

Preventieve aanpak op de Prins Willem-Alexanderschool

Kanjertraining in de groep

We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school. De visie en levenshouding van Kanjertraining vormen het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid.

Op onze school hebben we ervoor gekozen om van groep 1 t/m 8 structureel aan sociale vaardigheden te werken. We gebruiken voor het bevorderen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen de methodelessen van Kanjertraining.

School is bedoeld om te leren. Dit kan alleen als leerlingen zich daar veilig voelen. De uitgangspunten van Kanjertraining zijn:

1. We willen te vertrouwen zijn

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Daarbij mag je jezelf zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent. En daarmee ben je te vertrouwen.

2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord.

Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

3. We geven het goede voorbeeld

Kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media
- Indien zich een probleem voor doet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

Kinderen leren bij de Kanjertraining het volgende:

- Jezelf voorstellen/presenteren
- Iets aardigs zeggen
- Met gevoelens van jezelf en de ander kunnen omgaan
- Een compliment geven en ontvangen
- Grenzen aangeven
- Je mening durven geven zonder iemand te kwetsen
- Een ander durven vertrouwen en zelf te vertrouwen zijn
- Samenwerken
- Vriendschappen onderhouden
- Vragen stellen, belangstelling tonen
- Proberen de ander te begrijpen
- Kritiek durven geven en ontvangen
- Leren stoppen met treiteren
- Zelfvertrouwen/zelfrespect krijgen

Hoe ziet de preventieve aanpak eruit in de praktijk?

1. Petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit Kanjertraining gebruik van petten met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet hebben we een keuze om verschillend te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

<p>Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind. En laat het kind ook kind zijn. Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties.</p>	<p>De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...</p>
<p>Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. De zwarte pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettig stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes, toont initiatief. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander. Ouders en leerkrachten laten met de witzwarte pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.</p>	<p>Wit en zwart</p> <ul style="list-style-type: none">• vertrouwen• duidelijk• doorzetter• leiderschap
<p>De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relativerend, luchtig, handelt met levensvreugd. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relativeren. Je toont optimisme en vrolijkheid.</p>	<p>Wit en rood</p> <ul style="list-style-type: none">• vertrouwen• vrolijk• humor• positief denken

Handelen we met de wit-gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig en vriendelijk, bescheiden. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokkenheid tonen, luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (zwarte pet), bij een ander in te onderdanig, angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk meeloopedgedrag (rode pet). In klassen waar het vertrouwen wegvalt, ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden teruggezet. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen: we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijtgeraakt'.

2. Gedragsposters

Zoals uit onderzoek blijkt, is pestgedrag alleen effectief te voorkomen c.q. te bestrijden als;

- de groep zelf zich eigenaar voelt van de regels en afspraken, en;
- er een eenduidige lijn is in de hele school.

Daarom spreken wij op school af dat elke groep zijn eigen gedragsposters in de klas heeft hangen:

Smileyposter

Leerlingen

Welk gedrag willen we wel en niet op school? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij willen kinderen leren om rekening met elkaar te houden. Let dus een beetje op de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat wel eens mis. Je helpt de ander door je grens aan te geven: "Ik vind het vervelend als je ... doet. Wil je dat anders doen?"

Leerkrachten, ouders en directie

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen.

Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht.

We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander, maar we gaan met die ander in gesprek. We spreken met respect over en met elkaar.

We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.

Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens aan, zodat de ander rekening met je kan houden.

Afsprakenposter

Als leidraad voor hoe wij op school met elkaar om willen gaan, gebruiken we de volgende vijf kernwaarden van Kanjertraining. Op school ziet u deze kernwaarden op de afsprakenposter. De kleuren verwijzen naar de petten.

In twee periodes in het schooljaar (november en mei) zullen we in de groepen extra focussen op het volgen van de leerlingen en hun sociale emotionele ontwikkeling. In deze periodes worden de KANVAS (Kanjers Advies en Volgstelsel) vragenlijsten afgenomen door leerkrachten en in groep 5 t/m 8 ook door de leerlingen. Tevens worden in november en juni de ouderlessen gegeven met als hoofddoel het bevorderen van ouderbetrokkenheid.

De afspraken over het werken met Kanjertraining zijn als bijlage opgenomen in dit beleidsplan.

Gedragscode

Curatieve maatregelen - wat doen we als het mis gaat en hoe doen we dat?

Ik schop, sla, duw, pest.

Ik maak vervelende grapjes, lach anderen uit en doe mee met de zwarte pet.

Ik doe zielig, zeg niks, kijk naar de grond.

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam. Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren. Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms wel eens mis.

Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: Is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders? Voorbeelden zijn: schaar gooien door de klas, met een mes dreigen, agressie, dreigen met een waakhond loslaten etc. In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie zou dan kunnen zijn dat de leerkracht met de hele klas de ruimte verlaat. De leerkracht stuurt een andere volwassene naar het kind toe om het kind tegen zichzelf te beschermen. Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu! Denk bij schade ook aan herstelrecht:

Voorbeelden:

- Fysiek iets aangedaan: knuffel geven
- Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe
- Uitgescholden: excuusbrief schrijven
- Weglopen: tijd inhalen
- Racisme: werkstuk maken over tweede wereldoorlog

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag ondubbelzinnig afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling naar een andere klas tot de rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld. Zijn er aanwijzingen dat de leerling het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen c.q. verwijderen binnen de grenzen van de leerplichtwet. Hieronder wordt dit stap voor stap uitgelegd.

Onmacht versus Onwil

Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. Bij sommige kinderen is het moeilijk uit te maken of er sprake is van onmacht, onvermogen, beperking of onwil.

Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dat niet willen, worden ondersteund in hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dat vindt plaats in samenwerking met de ouder(s) van deze leerling. Het kan zijn dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins) omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aan doen om zich aanvaardbaar te gedragen. Dat het misgaat is niet erg. Het zijn leermomenten.

Wat helpend kan zijn:

- Met ouders en kinderen moet worden besproken dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen vrijbrief zijn voor wangedrag. Ook dit kind moet leren zich fatsoenlijk te gedragen zodat klasgenoten zich veilig voelen. Wanneer ouders tegen hun kind blijven zeggen dat hij/zij er niks aan kan doen, dan krijgt het kind een vrijbrief om zich te misdragen. De inzet, de motivatie, de urgentie is nodig om het kind ander gedrag te leren.
- Een groot deel van kinderen met gedragsproblemen (75%) heeft moeite met het begrijpen van taal. Dit wordt vaak over het hoofd gezien. Pas je taalgebruik dus aan.
- Ouders en leerkrachten geven (op een rustig moment) inzicht in de gevolgen van het gedrag van het kind: "Als je zo doet, gebeurt er dit (kinderen willen niet meer met je omgaan/ kinderen worden bang van jou/we kunnen niet werken in de klas, dus je moet uit de klas". Hierdoor raken kinderen gemotiveerd om anders te reageren. Het reguleren van emoties begint bij de motivatie.
- Ouders en leerkrachten stellen helpende vragen: "Wil jij je zo gedragen? Wil jij dat ik/wij jou zien als...? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?"
- We geven duidelijke instructie welk gedrag we wel van het kind willen zien. Dus niet wat niet, maar vooral, wat wel
- Kind uit omgeving halen, soms juist bij leerkracht houden
- Omstanders wegsturen
- Kind voorbereiden op nieuwe situaties voordat de hele klas instructie krijgt
- Coachingsgerichte benadering: voordoen is nadoen, "je bent de moeite waard, maar dit gedrag kan niet", op zoek gaan naar de oorzaken/triggers, alternatieven bedenken en oefenen hoe je anders zou kunnen reageren
- Leerkracht en ouders vullen de vragenlijst in het Kanjer Volg- en adviessysteem (KanVAS) in. Samen met ouders kunnen we adviezen selecteren die uit het KanVAS komen en een plan van aanpak maken.

Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk wil gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert de school grensstellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen

heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van een kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders.

Het is cruciaal nu in het gesprek met de ouders expliciet te vragen:

- Keurt u als ouder dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert? Als ouders reageren vanuit "nee, maar...", waarin er een opsomming van redenen voor het gedrag komt, zal verwezen worden naar de Smileyposter, met de vraag of het de bedoeling is dat hun kind andere kinderen lastigvalt. De meeste ouders willen dit niet. De neiging ontstaat soms om alle omstandigheden rondom het kind te gaan aanpassen (beter toezicht, andere kinderen en de leerkracht moeten anders doen). Wanneer het echter om onwil gaat, kan de omgeving helemaal worden aangepast, maar wil het kind zich nog steeds niet fatsoenlijk gedragen. Vandaar deze bovenstaande vraag aan de ouders: Keurt u dit gedrag goed? Als ouders daarop aangeven dat ze het gedrag afkeuren, dan moeten ouders dat duidelijk tegen hun kind zeggen. School heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen.

In de praktijk blijkt:

- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.
- Kinderen die zich willen misdragen, zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

Grensoverschrijdend gedrag in 3 fasen

Fase 1: Kind heeft last van een ander

Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen. Denk eerst rustig na of je er echt last van hebt; is het pesten of plagen?

En vraag jezelf af: heb ik het zelf uitgelokt? Heb ik eerst ook wat gedaan bij die ander?

Je zegt rustig maar duidelijk:

"Ik vind het vervelend dat....., wil je er mee stoppen?"

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: "Willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?"
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen
- Leer kinderen te stoppen met hun gedrag als een ander aangeeft er last van te hebben
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde

Fase 2: Het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen, ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen, en ga samen met

een klasgenoot die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op.

Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders). Vaak blijft het bij een incident, en is er géén sprake van structureel pesten.

Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag, en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of zwarte pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen tussen kinderen die zich op school voordoen, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

Fase 3: Iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten:

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staan hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren:

1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.

- Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
- We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen.
- Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen. Als omstanders / buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
- Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag.
- Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

Zeg dat je het niet leuk vindt.

Gaat het door?

Ga iets anders doen.

Stap naar je maatje
of jouw maatje stapt naar jou.

Gaat het door?

Ga naar je juf of meester. Die grijpt in.

2. Betrek de context.

- Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
- De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm moet zijn dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep, zoals beschreven onder Wat doen we preventief en hoe doen we dat?

We leggen de focus daarbij op:

- Wat gaat er goed in de klas?
- Wat willen we verbeteren in de klas?
- Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar?
- Wat wordt ons plan?
- Hoe kunnen we elkaar helpen?

3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen. Onze leidraad:

- Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
- We delen kinderen niet in in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffers niet altijd te scheiden zijn. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht.

Hoe dan wel:

- We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- We blijven met respect spreken over en met elkaar.
- Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

Omdat pesten een complex probleem is hebben we elkaar nodig in de aanpak ervan. Daarom hanteren we “*Het heterdaadje*” (bron: drs. Bob van der Meer – diverse publicaties) dit wordt als volgt uitgelegd:

Er blijft toch een risico dat het pesten door het melden bij een medewerker van de school juist toeneemt. Dit geldt overigens ook als *ouders* bij de leerkracht pestgedrag melden. Hun kinderen kunnen slachtoffer worden, of, als ze dat al zijn, juist méér last van pesten krijgen.

Om wraakacties van de pesters te voorkomen, kan de leerkracht aan de melder vragen *wie* het doen, *wát* zij doen, *wannéer* ze het vooral doen, en *wáár* ze het doen. Van deze informatie brengt de leerkracht de andere leerkrachten (en de directie, IB, evt. de conciërge, overblijfmeeuwker, etc.) op de hoogte en vraagt hen speciaal te letten op het gedrag van de leerlingen in kwestie. Ziet één van hen iets dat wijst op ook maar een zweem van pestgedrag, dan neemt deze persoon duidelijk stelling en geeft aan de groepsleerkracht door wat is opgemerkt (het “heterdaadje”). Daarop start de hulp aan de pester en aan het slachtoffer. Het pestgedrag is dan niet meer “van horen zeggen” –en dus makkelijk te ontkennen-, maar daadwerkelijk gesignaleerd. De melder blijft hierdoor buiten beeld.

Pesten: nóóit gedogen of bagatelliseren.

Dat preventie het allerbelangrijkste is, mag duidelijk zijn. Maar de realiteit is dat er altijd kinderen zijn die elkaar toch zullen blijven pesten. Hier heeft de leerkracht een heel belangrijke rol. En dan is het van groot belang dat alle leerkrachten dit duidelijk en vooral eenduidig zullen aanpakken.

Probeer dit gedrag direct bespreekbaar te maken en de kop in te drukken.

Dus: altijd optreden en stelling nemen, zo snel en duidelijk mogelijk. Alle kinderen moeten doordrongen raken van het gevoel: **grensoverschrijdend gedrag wordt op deze school niet getolereerd!**

Het stappenplan grensoverschrijdend gedrag

Op de volgende pagina’s staat een stappenplan waarin schematisch aangegeven staat hoe wij als leerkrachten handelen bij grensoverschrijdend gedrag. Het gaat hierbij om curatieve maatregelen. Hierbij worden de volgende formulieren gebruikt ter bewustwording van het eigen gedrag van leerlingen.

Formulieren.

Het maken van een “sorry” tekening.

Het maken van een tekening (groep 3 en 4) brengt bewustwording van gedrag bij kinderen teweeg en het kan een opening zijn voor een gesprek.

Het “vertel het je ouders” –blad.

Op het stappenplan staat aangegeven in welke fase de leerling (groep 5 t/m 8) dit blad mee naar huis krijgt om in te vullen. Het is goed om de ouders te informeren, zodat zij er niet door verrast worden.

Het “vertel het je leerkracht”-blad.

Dit blad is voor leerlingen van groep 7 en 8. Op het stappenplan staat aangegeven wanneer dit blad ingezet wordt. Dit blad wordt bij voorkeur ingevuld op een vrij moment (pauze / na schooltijd).

Het “Oeps, dat ging mis”-blad.

Dit blad, bedoeld voor de kinderen uit groep 5 en 6, wordt zowel door de pester als door het slachtoffer ingevuld. Het geeft een mooie gelegenheid om het gesprek te openen.

Stappenplan Grensoverschrijdend gedrag

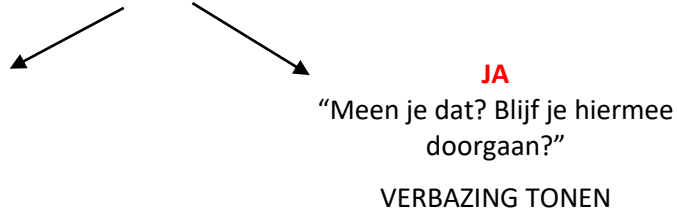
Fase 1:

- Eerst nadenken; er gebeurt iets naars. Heb ik er echt last van? Is het pesten of plagen? Vraag jezelf af: heb ik het zelf uitgelokt, heb ik eerst ook wat gedaan bij die ander?
- Zeg rustig en duidelijk: "Ik vind dit vervelend, ik wil dat je ermee stopt."
- Stopt de ander niet, dan ga je naar de leerkracht om het te melden.

Fase 2:

- De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:
'Ik zie dat....', 'Ik hoor dat....'
En wat dit met hem/haar/de klas doet (gevoel):
"Ik merk dat....", "Ik heb last van.....", "Ik vind het storend dat...."
- De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:

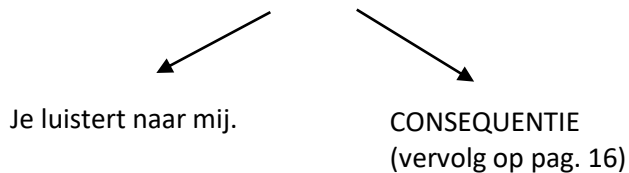
"Is het je bedoeling om....?" of "Wil je echt....?"

Bij **JA**:

De leerkracht stapt over naar leiderstaal:

- "Kijk me aan", "Ik wil dat je nu..." , "Stoppen nu", "Hier geven....(materiaal)".
- "Je hebt nu de keus..."

CONSEQUENTIES:

Schakel bij deze stap ook de IB en directie in.

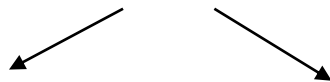
- Dicht bij de leerkracht laten zitten
- "Ik spreek je straks...(na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek afspreken
- Uit de klas (eventueel met hulp van collega/directie)
- Ouders bellen
- Formulieren:
 - Groep 3/4: sorry tekening maken
 - Groep 5/6: 'oeps , dat ging mis' blad invullen
 - Groep 7/8: 'vertel het je leerkracht' blad invullen

Fase 3:

Bij beide keuzes zal de leerkracht buiten lestijd een gesprek voeren met het kind.

De leerkracht vraagt nogmaals naar de BEDOELING bij herhaald grensoverschrijdend gedrag.

- "Was het jouw bedoeling om...?"
- "Ben je van plan om hiermee door te gaan?"

ONMACHT

NEE, IK WIL STOPPEN

- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders worden geïnformeerd

ONWIL

JA, IK WIL DOORGAAN

- Ouders worden gebeld voor een gesprek op school
- 'Vertel het je ouders' blad invullen (gr 5-8)
- Kind uit de klas

Gesprek met de ouders: Keuren ouders het gedrag goed?

NEE

- Hulp aanbieden
- Passende plek indien nodig
- Samen plan van aanpak maken
- 2 klassen hoger/lager
- Kind dichtbij leerkracht

NEE, MAAR...

- Smileyposter: "Er is geen excuus voor wangedrag"
- "Wilt u dat uw kind....?"

JA

- Grenzen school aangeven (smileyposter)
- Kind voorlopig uit de klas, bedenktijd ouders
- Is dit de juiste school voor u?
- Schorsen
- Gedrag verandert niet? Vervangende school

TOT SLOT.

Je kunt nog zoveel plannen schrijven, scholingsmomenten organiseren, formulieren hanteren en afspraken maken; alles staat of valt toch bij de pedagogische competentie en de professionele beroepshouding van de leerkrachten.

Pedagogisch: heb je als leerkracht inzicht in groepsprocessen, heb je empathisch vermogen, hebben de kinderen vertrouwen in jou, heb je voldoende overzicht, weet je een sfeer in je groep te creëren waarin pesten niet gedijdt...

Professioneel: Kun je je conformeren aan de afspraken die je als school en als team maakt, voel je je als persoon ook verantwoordelijk voor de sfeer in de hele school, wil je energie stoppen in het nakomen van afspraken en ben je bereid en in staat om zondig collega's te steunen, of hen aan te spreken op het nakomen van de afspraken...

In het team van onze school zijn beide aspecten gelukkig in ruime mate aanwezig. Daarom zijn we vol vertrouwen dat dit plan positief bij zal dragen aan het voorkomen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag..

Dit plan zal net als andere beleidsdocumenten cyclisch geëvalueerd worden.

Oktober 2020.

Werkgroep Kanjertraining.

Leerkracht

Vaardigheden, Waarden en Identiteit

Opleiding:

- Volgt de 3-daagse basistraining voor hij begint met geven van Kanjerlessen
- Volgt de 1e en 2e nascholing op tijd

Voorbereiding en Organisatie:

- Geeft de Kanjerlessen zoals beschreven in de handleiding en
- Heeft het deel conflictbeheersing gelezen.
- In groep 6,7 en 8 wordt de digibordbegeleiding gebruikt.
- Maakt een planning voor de Kanjerlessen voor een schooljaar en zet deze op het rooster
- Start het schooljaar met lessen vanuit de Kanjer-startweek (onderbouw en bovenbouw)
- Hangt de petjes, pestposter, smileyposter en basisregels Kanjertraining zichtbaar op.
- Maakt gebruik van het boek: "99 Kanjerspelletjes".
- Kent de themaverhalen van 'Max en seksualiteit', 'Max en gezond gedrag' en de Kleine Kanjerverhaaltjes.
- Is bekend met de extra materialen zoals: Startweek, dagritmekaarten, diploma's, handpoppen, kanjerknuffel, hesjes, info-doebladen voor de ouders, boekenlijsten, etc.

Spreeken van de Kanjertaal op school (in klas/gang/op plein t.o.v. collegae, ouders en leerlingen):

- Spreekt positief over zichzelf en anderen. Heeft een positieve verwachting van anderen
- Blijft rustig en geeft het goede voorbeeld. (Normgedrag)
- Legt de petten uit door eerst de combinatie met de witte pet te maken
- Kan onderscheid maken tussen wereld van wantrouwen en angst (driehoek) en de wereld van vertrouwen/wederzijds respect (rechthoek)
- Kan onderscheid maken tussen onwil en onmacht en eigen handelen daarop afstemmen
- Kan overeenkomstig het omgangsprotocol omgaan met grensoverschrijdend gedrag bij kinderen/ ouders en collega 's
- Vraagt naar bedoeling van mensen (de intentie) i.p.v. naar het waarom.
- Refereert aan petten/Kanjergedrag/Kanjerafspraken/ motor en benzinepomp
- Reageert oplossingsgericht en niet vanuit gevoelens van irritatie/ergernis, cynisme/ onverschilligheid en/of angst/onmacht. (Overeenkomstig omgangsprotocol)

Betrekken van ouders:

- Betrekt ouders bij (Kanjers)lessen/ geeft ouderlessen
- Deelt de doe-infobladen met de ouders
- Informeert ouders over de KT op de informatieavond aan het begin van het schooljaar
- In groep 6,7 en 8 wordt het Pettenkwadrant aan ouders voorgedaan.

KanjerVolg-en Adviesstelsel (KANVAS):

- Vult (vanaf groep 0) tweemaal per jaar de docentvragenlijst van KANVAS in
- Laat kinderen vanaf groep 4 tweemaal per jaar het sociogram invullen
- Laat kinderen vanaf groep 5 tweemaal per jaar de leerlingvragenlijst invullen
- Laat kinderen vanaf groep 6 jaarlijks de sociale veiligheidslijst invullen.
- Betrekt ouders van zorgleerlingen door gezamenlijk het adviesstelsel in te vullen

Communicatie algemeen:

- Communiceert open met ouders en collega's, durft van anderen te leren
- Communiceert met ouders over positief én negatief gedrag van kinderen

Bespreken van de KT met teamleden:

- Durft vragen te stellen aan collega's/ de Kanjercoördinator over de Kanjertraining/gedrag van ouders/gedrag van kinderen
- Deelt succesmomenten/ontwikkelpunten van de Kanjertraining met collega's

- Bespreekt interventies uit de handleiding met collega's

Kanjerkerneloefeningen

- Voert de oefening motor & benzinepomp jaarlijks én wanneer nodig in de klas uit
- doet feedbackoefeningen: tips en tops (groep 1-3), staan in pettenkwadrant (groep 4,5), blokjes in pettenkwadrant (groep 6-8). Petten op knie (4-8).
- Oefent wekelijks met de (poster) situaties over plagen, pesten, ruzie maken
- Spreekt 'maatjes' af in de klas (zie document maatjessysteem)

Kanjerinterventies:

- Kan de interventie puppytraining inzetten (kind dicht bij je houden) indien nodig.
- Kan een pestprobleem in de groep op de juiste wijze aanpakken
- Kan de interventie meidenvenijn inzetten wanneer nodig.

Kanjercoördinator

Vaardigheden, Waarden en Identiteit

Opleiding:

- Volgt de 2-daagse opleiding tot Kanjercoördinator (na 1e of 2e nascholing)
- Woont de jaarlijkse terugkomdagen voor Kanjercoördinatoren bij

Organisatie:

- Is verantwoordelijk voor het kopiëren en verspreiden van de handleiding aan alle leerkrachten (per lk een pakket met uit de handleiding algemene deel/ deel conflictbeheersing/ deel van de betreffende groep/ deel werkboek deel 1 en pestprotocol)
- Is verantwoordelijk voor jaarplanningen/ op het rooster zetten van de KT in alle groepen
- Is verantwoordelijk voor up-to-date houden en bestellen Kanjermateriaal voor alle groepen
- Is verantwoordelijk voor organiseren van (na)scholingen van (nieuwe) leerkrachten
- Is verantwoordelijk voor laten trainen van TSO-mensen
- Checkt maandelijks de website om op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen
- Onderhoudt het contact met het Instituut van Stichting Kanjertraining

Spreken van Kanjertaal op school (in klas/gang/op het plein t.o.v. collegae, ouders en leerlingen):

- Spreekt positief over zichzelf en anderen
- Blijft rustig
- Is zich bewust van de 'talen' straatcultuur (driehoek) en wederzijds respect (rechthoek) en gebruikt beide talen bewust wanneer nodig bij ouders, collega's én leerlingen (kortom: handelt duidelijk en correct)
- Vraagt naar bedoeling van mensen
- Heeft een positieve verwachting van anderen
- Laat normgedrag zien
- Refereert aan petten/Kanjergedrag/Kanjerafspraken
- Is oplossingsgericht
- Steunt leerkrachten richting ouders/ leerlingen en collega's
- Is zichtbaar aanwezig in de school
- Maakt implementatieafspraken met het team over: a.) gewenst gedrag binnen de klas, b.) gewenst gedrag op de gang/ het plein, c.) houding/communicatie richting ouders
- Kent het Kanjerpestprotocol/ kan dit toepassen/ coacht leerkrachten om dit toe te passen

Betrekken van ouders:

- Verantwoordelijk voor het structureel meenemen van ouders
- Verantwoordelijk voor het structureel geven van informatie aan ouders over de Kanjertraining via website/nieuwsbrief e.d.
- Laat de ouders weten dat er een oudercursus bestaat met drie modules die bij voldoende inschrijvingen jaarlijks kan worden gegeven

- Verantwoordelijk voor het plaatsen van filosofische vragen in het informatiebulletin (zoals: wat is het verschil tussen roddelen en overleggen ed.)

- Verantwoordelijk voor het inplannen en uitvoeren van ouderlessen

KanjerVolg-en Adviesstelsel (KANVAS):

- Agendeert KANVAS en legt dit eventueel uit aan het team

- Coördineert ev. problemen (binnen team/ met indiv. leerlingen/richting IB-er of directeur)

‘Levend’ houden van de Kanjertraining op school:

- Laat de KT structureel (min. 4 keer per jaar) terugkomen op (bouw)vergaderingen. Op deze momenten wordt een Kanjeroefening met het team gedaan/ delen leerkrachten parels en puzzels mbt de KT/ worden Kanjerinterventies besproken/ worden ervaringen gedeeld door leerkrachten (denk aan ouderlessen, feedbacklessen, complimenten geven ed.)

Coachen/Ondersteunen van leerkrachten:

- Spreekt met leerkrachten individueel de ontwikkeling van Kanjergedrag door (bij leerkracht en kinderen)

- Woont Kanjerlessen van collega's bij en geeft feedback

- Organiseert momenten waarop leerkrachten Kanjerlessen bij elkaar kunnen kijken

- Geeft zo nodig Kanjerlessen bij niet-getrainde leerkrachten

- Pleegt Kanjerinterventies/geeft Kanjerlessen in groepen waar dat nodig is

Directie

Vaardigheden, Waarden en Identiteit

Opleiding:

- Heeft de basisopleiding tot Kanjertrainer gevolgd of deelgenomen aan de directie cursus

Organisatie

- Maakt structureel budget vrij voor:

- bijscholingen nieuwe leerkrachten en nascholingen getrainde leerkrachten

- opleiden van Kanjercoördinator, opleiden van BSO-TSO-mensen

- aanschaf Kanjermateriaal (gebruik van werkboekjes i.p.v. kopieën)

- Faciliteert de Kanjercoördinator in tijd en aandacht, profileert de KC richting team)

Spreeken van Kanjertaal op school:

- Spreekt positief over zichzelf en anderen (ook over de vorige directeur!)

- Blijft rustig (zelfbeheersing is een leiderschapskwaliteit)

- Is zich bewust van de ‘talen’ straatcultuur (driehoek) en wederzijds respect (rechthoek) en gebruikt beide talen bewust wanneer nodig bij ouders, collega's én leerlingen.

- Vraagt naar bedoeling van mensen i.p.v. naar het waarom

- Heeft een positieve verwachting van anderen

- Laat normgedrag zien en is oplossingsgericht.

- Refereert aan petten/Kanjergedrag/Kanjerafspraken/Kanjertaal

- Steunt leerkrachten richting ouders, leerlingen en collega's

- Is zichtbaar aanwezig in de school en kent de namen van leerlingen, ouders en collega's

- Staat minstens twee keer in de week bij de ingang(en) van de school om ouders en kinderen welkom te heten.

Kortom: kent het Kanjerpestprotocol en kan de inhoud toepassen

Kanjerpersoneelsbeleid:

- Maakt afspraken over normgedrag van leerkrachten en stelt hieraan concrete eisen

- Onderneemt actie wanneer dit normgedrag niet (voldoende) zichtbaar is

- Zet onderling feedback geven en ontvangen in het team op het professionele

functioneren jaarlijks op de agenda. (laat leerkrachten pettenkwadrant met elkaar doen)

- Steunt de Kanjercoördinator zodat deze klassenbezoeken kan afleggen

- Organiseert momenten waarop leerkrachten Kanjerlessen bij elkaar kunnen kijken

Betrekken ouders:

- Maakt bij intake van nieuwe ouders duidelijk waar de school voor staat/ vertelt over de inhoud van de KT/ legt beleid tav. conflicthantering uit. De directeur zet dit niet zwaar aan, omdat ervan wordt uitgegaan dat ouders willen meewerken aan het in stand houden van een goed sociaal klimaat en een goede werksfeer op school.
- Gaat altijd samen mét de leerkracht in gesprek met ouders.
- Ouders doen mee aan de Kanjerlessen
- Ouders worden structureel geïnformeerd over de leskernen die aan bod zijn.
- Biedt indien nodig en gewenst oudercursussen aan. (Kan ook via St. Kanjertraining)
- Ouders worden voor en achteraf geïnformeerd over de lessen met het pettenkwadrant
- Weet ook grenzen te stellen aan ouders indien er sprake is van straatcultuur/mentaliteit van wantrouwen
- Informeert ouders over de sociale veiligheid op school

Kanjerbeleid:

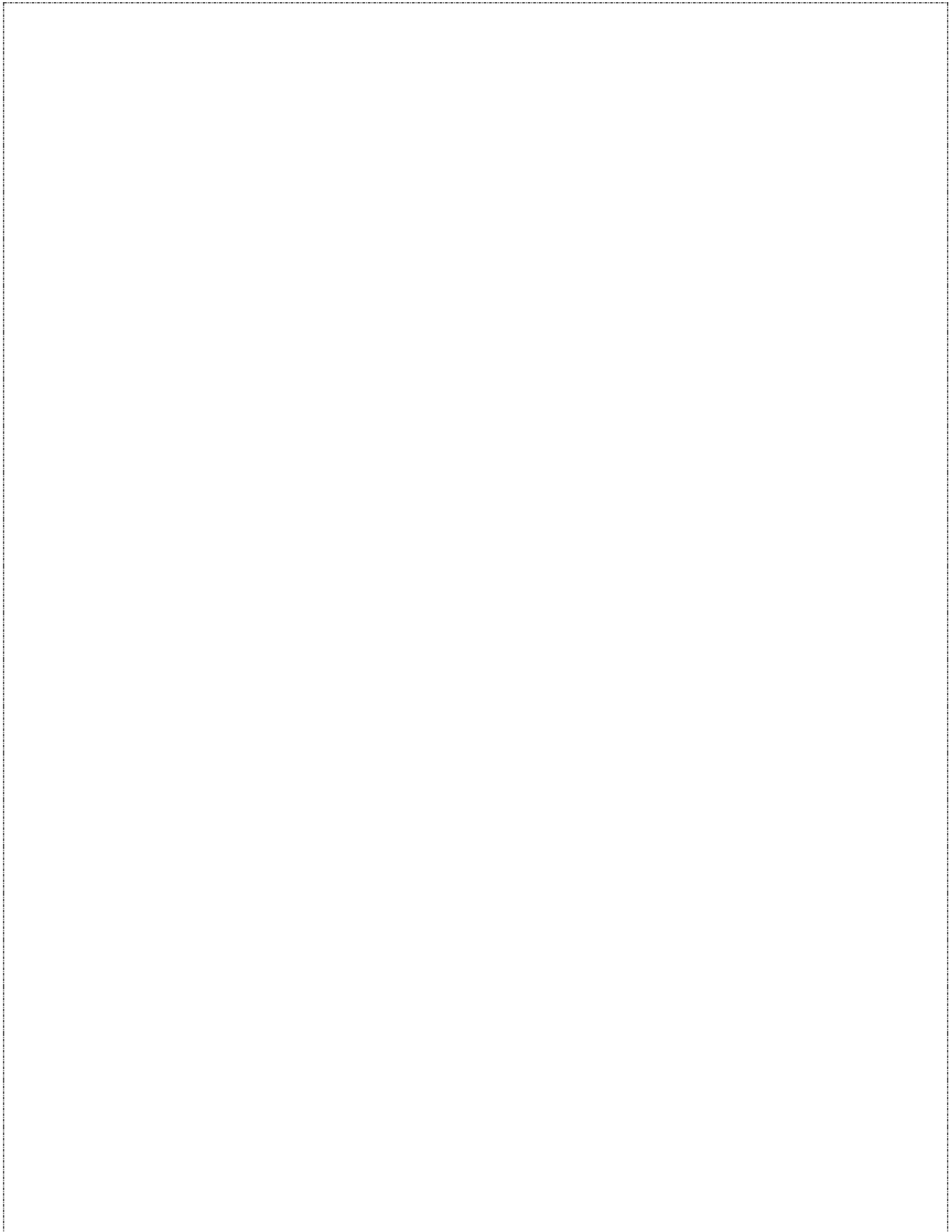
- Neemt een samenvatting van het Kanjer-Pestprotocol op in schoolgids. Met verwijzing naar bijlage waarin pestprotocol volledig wordt beschreven.
- Is zelf op de hoogte van de inhoud van dit pestprotocol en het consequent uitvoeren
- Bespreekt schoolbeleid met het bovenschools bestuur en weet dat het bestuur achter dit beleid staat

Uitstraling als Kanjerschool:

- Laat sociale opbrengst en veiligheid meten m.b.v. het KanjerVolg-en Adviesstelsel (KanVAS)
- Er worden zichtbare Kanjeractiviteiten georganiseerd.
- Is zich bewust van het voorbeeldgedrag van de school voor de (Kanjervl)wijk
- Pestposters, smileyposter en Kanjerposters hangen zichtbaar in de school.
- Kanjerkracht hesjes voor de pleinwacht, kanjervlag, kanjervlag.

Van.....

Voor.....

Het 'vertel het je ouders' blad

Naam: _____ Datum: _____

1. Wat is er volgens jou gebeurd?

2. Was dit ook je bedoeling?

3. Welke kleur pet had je op?

4. Hoe los je dit probleem op met de witte pet?

5. Eventuele opmerkingen:

Handtekening voor gezien door ouder(s):

Eventuele opmerkingen :

Bijlage: formulier "vertel het je leerkracht"

Het 'vertel het je leerkracht' blad

Naam: _____ Datum: _____

1. Wat is er volgens jou gebeurd?

2. Was dit ook je bedoeling?

3. Welke kleur pet had je op?

4. Hoe los je dit probleem op met de witte pet?

5. Dit wil ik nog vertellen:

Handtekening voor gezien door leerkracht:

Eventuele opmerkingen :

Oeps, dat ging even mis...

Er is iets vervelends gebeurd, vul daarom nu dit formulier in.

Ik heet: _____ groep: _____

Wanneer gebeurde het?

- maandag woensdag vrijdag
 dinsdag donderdag

Wie waren erbij?

Waar gebeurde het?

- in de klas in de gang
 op het plein bij de wc's
 bij de fietsen ergens anders n.l.:

(vul maar in waar het gebeurde)

Wat gebeurde er?

- iemand pestte mij iemand schold mij uit
 ik pestte iemand iemand maakte iets kapot
 iemand duwde mij iemand schopte mij
 iemand huilde iets anders n.l.:

(vul maar in wat er gebeurde)

Wat deed jij?

- ik liep weg ik schopte
 ik kneep ik riep een scheldwoord
 ik duwde ik huilde
 ik maakte iets kapot iets anders n.l.:

(vul maar in wat er gebeurde)

Was dit je bedoeling?

Welke kleur pet had je op?

- Geel Rood Zwart

Hoe zou je het kunnen oplossen als je de witte pet op zou zetten?

Beleidsnotitie

Sociale Veiligheid

voor leerlingen

**Prof. Van der Waalslaan 2
3362 SP Sliedrecht**

**Valkweg 2
3362 GH Sliedrecht**

Versie oktober 2020

Inhoud:

	Pagina:
Inleiding	3
1 Doel	4
2 Visie en uitgangspunten	4
3 Onderdelen sociale veiligheid	4
4 Inzicht in sociale veiligheid	4
4.1 Signaleren	4
4.2 Monitoren	4
4.3 Registratie	5
5 Voorwaarden voor sociale veiligheid	5
5.1 Pedagogisch vakmanschap en beroepshouding	5
5.2 Rol van ouders	6
5.3 Levend sociale veiligheidsbeleid	6
5.4 Kanjertraining in het curriculum	7
5.5 Duidelijke regels en afspraken	7
6 Organisatie	8
6.1 Taken en rollen	8
6.2 Functionaris	8
6.3 Meldcode	8
6.4 Ondersteuningsteam	9
6.5 Werkgroep Kanjertraining	9
7 Toekomst	9
7.1 Borging	9
7.2 Deskundigheidsbevordering	9
7.3 Plannen	10
Overzicht van documenten waarnaar in dit plan wordt verwezen	10

Inleiding

Een school is niet alleen een plek waar kinderen leren lezen en rekenen, het is ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten, kennis maken met de samenleving, met normen, waarden en omgangsvormen. Het is een plek waar een deel van de opvoeding plaats vindt, een plek waar kinderen gevormd worden. Didactiek en pedagogiek begeleiden dit leer- en ontwikkelingsproces. In een veilig schoolklimaat worden leerlingen aangemoedigd om positief en sociaal gedrag te laten zien, zijn er grenzen en regels, wordt adequaat opgetreden tegen grensoverschrijdend gedrag en wordt alles in het werk gesteld om pesten, stigmatiseren en buitensluiten te voorkomen. Leerkrachten vervullen in dit proces een sleutelrol. Zij zijn zowel begeleiders als rolmodellen. Op de Prins Willem-Alexanderschool is de christelijke identiteit een inspirerende bron voor het vervullen van deze rollen. De cultuur op de Prins Willem-Alexanderschool is van oudsher gericht op een positief en veilig pedagogisch klimaat. Daarbij geloven we sterk in de preventieve werking van een sociaal sterke basis. Deze beleidsnotitie beschrijft hoe we werken aan sociale veiligheid en ondersteunt het borgen van deze cultuur. Hoewel sociale veiligheid een breed begrip is, betreft dit plan specifiek de sociale veiligheid van *leerlingen*. Het protocol sociale veiligheid waarin de visie op en aanpak van grensoverschrijdend gedrag, zowel preventief als curatief, op de Prins Willem-Alexanderschool beschreven wordt, moet in nauwe samenhang met dit beleidsplan gezien en gelezen worden.

Oktober 2020

Leerkrachten en directie Prins Willem-Alexanderschool Sliedrecht

1. Doel

Deze notitie is geschreven om alle zaken die betrekking hebben op sociale veiligheid voor onze leerlingen op een rijtje te zetten, teneinde dit beleid levend te houden en te borgen.

Met deze notitie beogen wij tevens te voldoen aan de wet "Veiligheid Op School" (2015), waarin opgenomen is dat scholen hun beleid op het gebied van sociale veiligheid beschrijven.

2. Visie en uitgangspunten

Als team van de Prins Willem-Alexanderschool willen wij dat ieder kind zich veilig voelt in en rond onze school. Elk kind dat zich gepest, gestigmatiseerd of buitengesloten voelt, is er een teveel. Vanuit onze christelijke levensovertuiging geloven wij dat ieder kind een parel in Gods hand is. Wij willen dat elke parel glanst en wij willen onze leerlingen leren en voorleven hoe zij ook andere parels kunnen laten stralen. In ons protocol sociale veiligheid staat onze visie op de aanpak van grensoverschrijdend gedrag uitgebreid beschreven. Preventie staat hierin centraal.

3. Aspecten van sociale veiligheid op school

Bij het bevorderen en borgen van sociale veiligheid op school speelt een aantal aspecten een rol:

- Pedagogische vaardigheden van leerkrachten
- Helder beleid grensoverschrijdend gedrag, gericht op preventieve en curatieve maatregelen
- Kanjerlessen in het curriculum
- Inzicht in de beleving van sociale veiligheid
- Deskundigheid rond gedragsproblematiek
- Duidelijke regels en afspraken rond gedrag
- De rol van ouders
- Helderheid over taken en functies binnen de school betreffende sociale veiligheid
- Borging

4. Inzicht in sociale veiligheid

4.1 Signalering

Hoe meer kennis leerkrachten hebben over sociale competenties en over pesten, stigmatiseren en buitensluiten, hoe eerder de signalen opgepakt worden en er tot actie overgegaan kan worden. Daarom is cyclische deskundigheidsbevordering op dit gebied van groot belang (zie 6.2). De directie is er verantwoordelijk voor om hier sturing aan te geven. In het schoolplan 2015-2019 heeft de evaluatie van het anti-pestbeleid (instellen van een werkgroep die onderzoek doet, onderwijskundige bijeenkomst voor alle leerkrachten) plaatsgevonden (schooljaar 2016-2017). In 2018-2019 heeft het team de basiscursus Kanjertraining gevolgd en is het team gecertificeerd.

Door het werken met het observatie-instrument KanVas kijken leerkrachten bewust naar signalen die kunnen duiden op een gevoel van sociale onveiligheid bij leerlingen.

4.2 Monitoring

Voor het monitoren van sociale veiligheid gebruiken wij twee gestandaardiseerde instrumenten, die beide bevragen op zowel feitelijke zaken als op de *beleving* van sociale veiligheid:

1. Tevredenheidspeilingen van 'Werken met Kwaliteit' (WMK-PO)

Sinds 10 jaar werken wij in het kader van kwaliteitszorg met een driejarige cyclus van tevredenheidspeilingen onder leerlingen (groep 5 t/m 8), ouders en leerkrachten. In deze vragenlijsten is een aantal vragen opgenomen over de beleving van sociale veiligheid en pesten. Omdat we dit instrument al zo lang gebruiken kunnen we trends in kaart brengen. Ook beschikken we met dit instrument over een landelijke benchmark.

2. *Leerlingvolgsysteem KanVas*

Binnen KanVas dat wij sinds twee jaar gebruiken (als opvolger van het pakket / instrument 'Zien!' en 'Scol' dat wij in de jaren daarvoor hanteerden) zijn leerlingvragenlijsten opgenomen voor groep 5 t/m 8. Zij scoren ook de veiligheidslijst. Docenten vullen voor elke leerling de docentenvragenlijst in (groep 1-8). De veiligheidslijst is COTAN gecertificeerd en goedgekeurd door de inspectie.

Vooralsnog is de afspraak dat we per groep de lessen uit Kanjertraining volgen. Wanneer er opvallende punten naar voren uit de vragenlijsten, dan worden deze besproken met IB en ouders. De Kanjercoördinatoren verdiepen zich verder in de tips en tools binnen het pakket van KanVas. Doel is om in 2020-2021 concreet beleid hierop te hebben.

3. *Leerling-startgesprekken in september*

Aan het begin van elk schooljaar houden de groepsleerkrachten '10-minutengesprekken' met elk kind apart. Dit gebeurt onder schooltijd, er is een vervanger in de klas. In elk gesprek wordt ook specifiek gevraagd naar het gevoel van veiligheid, en of een kind gepest wordt, of ziet dat er in de groep gepest wordt, of dat een kind zich buitengesloten voelt.

4.3 Registratie

Alle incidenten die te maken hebben met pesten, geweld, diefstal, etc. worden door de leerkracht genoteerd in het format "incidentenformulier" dat we bij de invoering van het administratiesysteem ParnasSys hebben ingericht binnen dat systeem (leerling > notities > incidenten). Het incidentenformulier is in het systeem gekoppeld aan de leerling. Het wordt bij alle bij het incident betrokken leerlingen toegevoegd. Wanneer een dergelijke notitie wordt gemaakt, worden ouders, IB en directeur daarvan altijd op de hoogte gesteld door de leerkracht. Notities zijn niet zichtbaar in het ouderportaal.

Het voordeel van deze vorm van registreren is dat alles in het persoonlijke dossier van het kind terug te lezen is. Het nadeel is dat er geen data opgeroepen kunnen worden met een overzicht van alle incidenten. Om dit nadeel te tackelen zou een dubbele registratie nodig zijn. Hiervoor hebben wij bewust niet gekozen om de administratieve last van leerkrachten niet onnodig te vergroten. Er is gelukkig geen urgentie die dit zou rechtvaardigen.

5. Voorwaarden voor sociale veiligheid

5.1 Pedagogisch vakmanschap en beroepshouding

Leerkrachten hebben een sleutelrol in het bewerkstelligen van sociale veiligheid op school. Zij zijn rolmodel voor positieve omgangsvormen, zij leren kinderen sociaal gedrag, zij zorgen voor een positieve sfeer in hun groep, zij pikken signalen op en gaan daar serieus mee om, zij zorgen dat elk kind zich gekend en gewaardeerd voelt. En positief pedagogisch klimaat is de basis van een veilige school. De Prins Willem-Alexanderschool is sterk gericht op gezamenlijke teamscholing, waarin pedagogisch en didactisch vakmanschap (gebieden die elkaar deels overlappen) altijd centraal staan. Hierdoor is een schoolklimaat ontstaan van gezamenlijkheid: 'Zo doen wij dat hier'. Beleid kan nog zo goed op papier staan; de uitvoering staat of valt met de mate van pedagogisch vakmanschap en de professionele beroepshouding van elke leerkracht. Jaarlijks komt het pedagogisch vakmanschap en de beroepshouding van elke leerkracht ook individueel aan de orde in de gesprekkencyclus, met een bijbehorende kijkwijzer.

5.2 De rol van ouders

Een veilige, ondersteunende en warme thuissituatie met ouders die zelf sociaal en psychisch sterk in hun schoenen staan, helpt om kinderen sociaal sterk en weerbaar te maken. Als school hebben we daar echter niet heel veel invloed op.

Wat voor ons voorop staat, is dat we ouders in een vroeg stadium betrekken bij incidenten. We proberen zonder te beschuldigen altijd te kijken naar hoe we samen het kind kunnen helpen. Dit geldt niet alleen voor kinderen die zich onveilig voelen, maar ook voor de kinderen die als 'dader' aangemerkt kunnen worden: kinderen die pesten, kinderen die jokken en manipuleren, kinderen die stelen. Hulp kan bestaan uit gesprekken op school, trainingen in sociale vaardigheden, of doorverwijzing naar meer gespecialiseerde

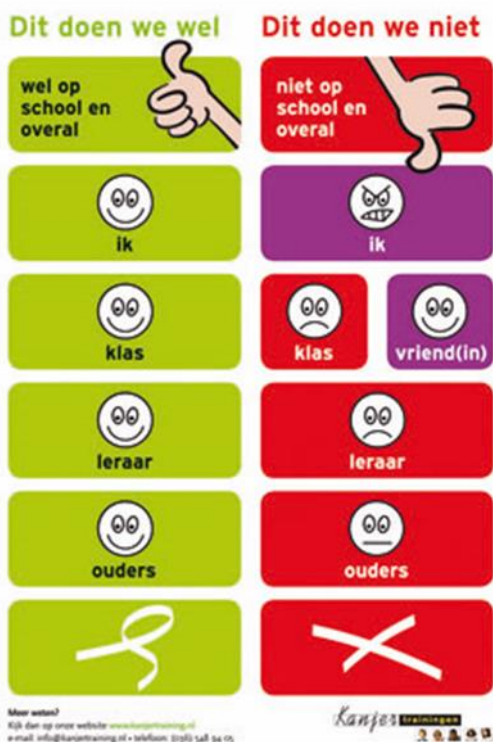
hulp. Het beleid rondom sociale veiligheid staat in zijn geheel op de website zodat ouders het na kunnen lezen.

5.3 Levend sociale-veiligheidsbeleid

Vrijwel alle scholen hebben een beleidsplan rondom sociale veiligheid. In de praktijk heeft zo'n plan op papier weinig waarde, als niet alle leerkrachten, kinderen en ouders alert zijn op de uitvoering. Het is de taak van de directie om te zorgen dat dit beleid blijvend wordt uitgevoerd. Daartoe worden elementen met regelmaat geagendeerd voor bouw- en teamvergaderingen en onderwijskundige bijeenkomsten. In schooljaar 2020-2021 staat herzien van het beleid rond sociale veiligheid expliciet planning. De belangrijkste zaken waar leerkrachten zichtbaar mee bezig zijn:

- Lessen Kanjertraining staan gepland op het rooster
- De posters (smiley- en Kanjerposter) voor omgaan met elkaar hangen als herkenbare afbeelding in elk lokaal.
- Bij incidenten vullen de kinderen het blad "Oeps, dat ging mis" in, wat als leidraad gebruikt wordt bij het gesprek over het incident (groep 4-6) (doel: bewustwording van gedrag)
- Bij incidenten vullen de kinderen het blad "Vertel het je leerkracht" / "Vertel het je ouders" in, wat als leidraad gebruikt wordt bij het gesprek (doel: bewustwording van gedrag)

Voor uitgebreide informatie over beleid sociale veiligheid verwijzen we naar het protocol sociale veiligheid op de PWA.

5.4 Kanjertraining in het curriculum

In alle groepen worden de lessen uit de methode “Kanjertaining” gegeven. Deze lessen staan ingepland op de roosters.

5.5 Duidelijke regels en afspraken - toezicht

Kinderen kunnen zich alleen gedragen binnen de grenzen als die grenzen ook duidelijk zijn. Duidelijkheid biedt veiligheid. Inconsequent omgaan met regels geeft onduidelijkheid en dus onveiligheid. De Kanjerafspraken geven aan hoe we hier op school met elkaar omgaan, en wat we wel doen en hoe we dat doen. Daarnaast zijn er afspraken over spelen op het plein en rust in de gang. Deze zijn zoveel mogelijk positief geformuleerd. Ze worden regelmatig besproken met de kinderen.

5.6 Toezicht buiten

Ook het toezicht is geregeld en wordt gehandhaafd. De pauzes zijn gescheiden (kleuters, middenbouw, bovenbouw) zodat er voldoende ruimte op het plein is om te spelen, wat ruzies en onoverzichtelijke situaties voorkomt. Tijdens de pauzes en een kwartier voor schooltijd zijn er altijd twee leerkrachten op het plein om toezicht te houden. Zij gaan gelijk met de kinderen naar buiten. Het deel van het plein waar de kinderen mogen spelen, is door de leerkrachten helemaal te overzien. Een kwartier na schooltijd is er toezicht op het plein door de conciërge.

6. Organisatie

6.1 Taken en rollen

Omdat zaken rond pesten en sociale veiligheid altijd gevoelig liggen, en omdat ze nooit gebagatelliseerd mogen worden, hebben we ervoor gekozen om bij de afhandeling en communicatie altijd de Intern Begeleiders en de directeuren in te schakelen.

- *De rol van alle medewerkers van school*
is om bij het signaleren of vermoeden van grensoverschrijdend gedrag de betreffende leerkrachten in te lichten.
- *De rol van de leerkracht*
is om bij ernstige incidenten, sterk grensoverschrijdend gedrag de stappen uit het protocol te volgen, een aantekening te maken in ParnasSys in de betreffende categorie (bv incident of notitie), en de IB en directeur in te lichten. Na overleg met hen wordt besloten wie de communicatie met de ouders oppakt, afhankelijk van de situatie.
- *De rol van de directeur / IB*
is om te monitoren of alle stappen van het protocol gevolgd zijn en of de ouders op adequate wijze in de communicatie zijn betrokken. Bij ernstige zaken is de IB of directeur gespreksleider.

6.2 Functionarissen

Er bestaan enkele wettelijk verplichte functionarissen in de school, namelijk:

- *De vertrouwenspersoon*
Deze taak is neergelegd bij Maartje Frank (Valkweg) en Carine Spek (Waalslaan). In de schoolgids staat dit duidelijk vermeld. Daarbij staat ook dat ouders en kinderen altijd terecht kunnen bij een persoon op school die ze vertrouwen; de leerkracht, de IB of de directeur en dat al deze personen vertrouwelijk met informatie om gaan. Daar staat bij dat deze personen te allen tijde wel de vertrouwenspersoon kunnen inschakelen, wanneer zij vinden dat zij de informatie in het belang van het kind moeten delen.
- *Functionaris Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling*
Wij hanteren het wettelijke protocol 'Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling' zoals dat binnen ons SWV is vastgesteld. De leerkrachten zijn geschoold betreffende dit protocol. De praktijk is dat men zeer alert is op signalen en dat deze gedeeld worden met de functionarissen. Ook deze taak is neergelegd bij Maartje Frank (Valkweg) en Carine Spek (Waalslaan).
- *Preventiemedewerker*
Hoewel deze functie te maken heeft met de veiligheid van personeel, noemen we op deze plaats dat deze taak is neergelegd bij Liesbeth den Haan.

6.3 Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Zie onder 6.2 en het protocol meldcode.

6.4 Ondersteuningsteam

In een aantal gevallen worden zaken die gemeld en gesignaleerd zijn ook ingebracht in het OT, zodat er vanuit de deskundigheid van meerdere disciplines nagedacht kan worden over oplossingen. Casussen worden in het OT alleen ingebracht na schriftelijke toestemming van ouders. De ouders zijn bij de bespreking aanwezig (of in ieder geval nadrukkelijk uitgenodigd). Wanneer ouders geen toestemming geven om de casus van hun kind in het OT te bespreken, maar de school toch dringend het advies van externe deskundigen nodig heeft, kan de casus anoniem ingebracht worden op een manier waarop niet te herleiden is om welk kind het gaat.

6.5 Werkgroep Kanjertraining

De voorgaande werkgroep heeft onderzoek gedaan naar diverse programma's als Kanjertraining en Rots & water training. Hierbij werd het onderzoek van een aantal samenwerkende universiteiten o.l.v. Prof. dr. Bram Orobio de Castro ook belangstellend gevolgd. Daarnaast is praktijkonderzoek gedaan naar de handhaving van alle elementen het vigerende pestprotocol binnen onze school. De uitkomst daarvan was dat e.e.a. wat aanscherping nodig had. In een teambijeenkomst is daar aandacht aan besteed. In schooljaar 2018-2019 heeft het team de basiscursus A van Kanjertraining gevolgd en is gecertificeerd. De werkgroep, bestaande uit Eline van Oversteeg, Carine Spek, Arinda Versluis en Maartje Frank houdt zich vanaf 2019-2020 bezig met implementatie en borging van de Kanjertraining.

7. Toekomst

7.1 Borging

Een van de belangrijkste taken voor een directie / MT op een school is te zorgen dat belangrijke afspraken niet na verloop van tijd wegzakken. Het levend houden van beleid dat echt van belang is - en dat is heel veel- , is een enorme uitdaging voor alle professionals in de school. Daar zijn wij ons op de Prins Willem-Alexanderschool terdege van bewust. Dat geldt ook voor het onderwerp 'Sociale veiligheid'. Als team moeten wij voortdurend alert zijn op de juiste uitvoering, om zo ons positief pedagogische en veilige klimaat veilig te stellen.

Hoe doen we dat:

- Aspecten van het beleid worden met regelmaat geagendeerd in bouw- en teamvergaderingen of onderwijskundige scholingsbijeenkomsten
- Sociale veiligheid is onderdeel van onze kwaliteitszorgcyclus

7.2 Deskundigheidsbevordering

Leerkrachten en directie hebben kennis nodig van onderliggende patronen van grensoverschrijdend gedrag, en van signalen die kinderen afgeven als zij zich onveilig voelen en/of gepest worden. Het voltallige team heeft in dit kader de volgende teamscholing gevolgd:

- Pesten op school – Bob van der Meer (2006/2007)
- Meldcode (over signaleren van misbruik en huiselijk geweld en de vervolgstappen) (2014/2015)
- Teach like a champion (totaalaanpak voor positieve pedagogische en didactische aanpak (2014/2015, 2015/2016, 2016/2017)
- Basiscursus A Kanjertraining (2018-2019)

Daarnaast hebben enkele teamleden de volgende bijeenkomsten bezocht:

- Congres Sociale veiligheid en pesten (Stichting School & Veiligheid, februari 2016)
- Informatiebijeenkomst 10 beproefde programma's voor sociale veiligheid op school (Universiteit van Utrecht, april 2016)
- Cursus Kanjer coördinator

7.3 Plannen

Op de meerjarenplanning staat de basiscursus B voor het hele team gepland (2021).

Overzicht van documenten

waarnaar in dit plan wordt verwezen en/of die samenhang vertonen met dit plan:

- Protocol Sociale Veiligheid PWA (oktober 2020)
- SMW: Meldcode
- VCOPS: Protocol Sociale media
- VCOPS: Privacyreglement
- VCOPS Gedragscode (waarin opgenomen discriminatie, seksuele intimidatie, agressief gedrag, geweld door vechten enz, kledingleidraad)
- VCOPS: Protocol bij crisis en calamiteiten
- VCOPS: Toelaten en verwijderen waaronder ook schorsing van leerlingen
- VCOPS: Protocol binnen- en buitenschoolse activiteiten (incl checklist) waarbij gedragsaspecten opgenomen zijn;
- Privacyreglement VCOPS
- Klachtenregeling VCOPS